

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

T.a.v. Minister: H.M. de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Amsterdam, 17 augustus 2020

Betreft; Noodwet

Hooggeachte minister De Jonge,

Op 13 juli diende u de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 in bij de Tweede Kamer. Als Humanistisch Verbond maken wij ons hard voor een vrije en humane samenleving. Ook tijdens de coronacrisis. Wij hebben uw wetsvoorstel bestudeerd en langs de meetlat van vrijheid, gelijkheid en zorg voor elkaar gelegd.

Vrijheid en kwaliteit van leven.

Wij zien dat u in uw memorie van toelichting veel aandacht vestigt op de vraag hoe de maatregelen zich verhouden tot grondrechten en internationale verdragen. Daarbij stelt u terecht dat maatregelen noodzakelijk en proportioneel dienen te zijn, en respect dienen te hebben voor individuele vrijheidsrechten. In de uitwerking zien we echter dat u heel verschillend met die vrijheidsrechten omgaat. Bij een aantal vrijheidsrechten, - zoals eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer-, schetst u een afweging over wat een *legitieme beperking van dat recht is* in het kader van de volksgezondheid. Bij andere grondrechten, met name artikel 6 (vrijheid van godsdienst en levensbeschouwing) en artikel 9 (vrijheid van vergadering en betoging) is uw invalshoek anders, namelijk *hoe vrijheid kan worden vormgegeven* binnen de kaders van de volksgezondheid.

Wij pleiten met klem voor gelijke behandeling van alle vrijheidsrechten. Dat zou wat ons betreft inhouden dat in alle gevallen gekozen wordt voor de invalshoek bij artikel 6 en 9: Hoe kan de overheid vrijheid vormgeven binnen de kaders van de volksgezondheid.

Als vrijheid de invalshoek is, kan ons inziens met groter succes een beroep op de eigen verantwoordelijkheid worden gedaan. Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen keuzes is een andere kwestie dan verantwoordelijkheid krijgen voor andermans keuzes.

Dat betekent ons inziens dat er ook een andere invalshoek nodig is in zorginstellingen. Anne Mei The constateert dat de coronacrisis de kwaliteit van leven wegdrukt in zorginstellingen. Zij stelt dat dit komt omdat kwaliteit van leven ook in 'normale tijden' onvoldoende doorleefd wordt in het beleid van zorginstellingen. Wij pleiten er met haar voor dat er met spoed geïnvesteerd wordt in het voeren van gesprekken met bewoners en naasten over wat zij in het kader van hun vrijheid en menselijke waardigheid echt van belang vinden. Op basis van dat gesprek dienen instellingen dat te organiseren en in te richten, rekening houdend met de noodzakelijke kaders voor de volksgezondheid.

Datzelfde geldt ook voor bijvoorbeeld (hoger) onderwijs. Ook hier zien we dat de vorming- en bildungsoopdracht onvoldoende doorleefd lijkt in grote delen van het onderwijs. Het is met name verbazingwekkend hoe weinig creatief het hoger onderwijs is om vrijheid binnen de kaders van de volksgezondheid vorm te geven. Zet geen streep door introductieweken en onderwijs, maar daag jongeren zelf uit om hun toekomst in deze moeilijke periode vorm te geven en met oplossingen te komen waarbij vrijheid en verantwoordelijkheid nemen hand in hand gaan.

We zijn ons er van bewust dat deze invalshoek veel meer vraagt van bestuurders en beslissers van instellingen dan het verwijzen naar wettelijke bepalingen en volgen van vastgestelde richtlijnen, maar het komt veel beter tegemoet aan dat wat u zelf 'het respect voor de individuele vrijheidsrechten' noemt.

Behandel alle mensen gelijk ongeacht de wijze waarop ze religie/levensovertuiging vormgeven.

Wij waarderen het, zoals hierboven gesteld, dat u bij artikel 6 als uitgangspunt heeft genomen hoe u deze grondwettelijke vrijheid kunt vormgeven binnen de kaders van de volksgezondheid. Maar het valt ons op dat u in de voorliggende wet op sommige punten vrijwel helemaal geen kaders meer stelt. In de memorie van toelichting lijkt u bijvoorbeeld 'godsdienst (religie) en levensovertuiging' buiten of boven de wet te plaatsen. U geeft daar bijzonder veel ruimte. Hoewel het Humanistisch Verbond, als (niet-godsdienstige) levensbeschouwing dus een beroep hierop zou kunnen doen, vinden wij deze uitzondering om meerdere redenen buitengewoon problematisch.

Het is problematisch omdat u mensen hierdoor ongelijk behandelt. Mensen die troost, geluk, inspiratie en sociaal netwerk halen uit een religie (met name die religies en levensovertuigingen die hun eigen gebouwen hebben) geeft u aanmerkelijk meer vrijheid om die te krijgen dan mensen die dat elders halen. Geluk, bezinning, troost, inspiratie uit het samenzijn met ‘de ander’ halen anderen bijvoorbeeld uit sport, uit kunst- en cultuurbezoek, uit concerten of gezelligheidsverenigingen. De noodwet kan aan dat soort bijeenkomsten veel meer beperkingen opleggen. Wij zien dat als een ongelijke behandeling op hele wezenlijke onderdelen van het leven. Deze mensen hebben recht om hun behoefte aan zingeving gelijk behandeld te zien.

Ook is het zo dat het coronavirus geen onderscheid maakt of het rondwaart in een kerk of moskee, tijdens een bijeenkomst van het Humanistisch Verbond of in een poptempel of schouwburg. Een ieder heeft recht op gelijke vrijheid en op gelijke bescherming. Op afstand samen komen in een kerk of een discussieruimte, ziet er hetzelfde uit als in een popzaal. De maatregelen zouden daarom ook voor iedereen gelijk moeten zijn.

We roepen u op geen status aparte voor religieuze en levensbeschouwelijke bijeenkomsten te creëren, maar alle vormen waar mensen bij elkaar komen gelijk te behandelen.

Betere controle door de Kamer.

Binnenkort spreekt de Tweede Kamer zich uit over uw wetsvoorstel. Wij zijn blij dat het parlement hiermee meer zeggenschap krijgt dan in de huidige situatie, waarin de vrijheidsbeperkende maatregelen per noodverordening worden geregeld.

Desalniettemin vinden we dat het huidige voorstel op dit moment nog disproportioneel veel macht aan de minister toekent. Zodra de wet is aangenomen staat het u vrij om allerlei vrijheidsbeperkende maatregelen door te voeren. De Kamer wordt weliswaar ingelicht, maar kan de maatregelen niet tegenhouden, amenderen of verbeteren. Deze gang van zaken past niet bij een democratische rechtstaat, waarbij door Nederland gekozen parlementsleden goed moeten kunnen controleren welk beleid de regering opstelt.

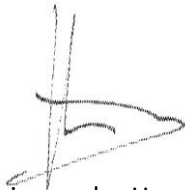
Wij steunen daarom ook het voorstel om het bekrachtigingsrecht voor de Tweede Kamer in de wet op te nemen.¹ Ministeriële regelingen moeten dan niet alleen worden opgestuurd *naar*, maar ook goedgekeurd *door* de Tweede Kamer. Op deze manier zorgt u ervoor dat uw beleid te controleren blijft door onze volksvertegenwoordigers en waarborgt u de democratische legitimiteit van de te nemen maatregelen.

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/14/de-jonge-slaat-door-met-machtigingswet-a4005919>

Kortere initiële termijn

Als laatste vinden wij dat uw wetsvoorstel alleen in werking moet zijn als dat nodig is. De wet maakt het immers mogelijk vrijheden vergaand te beperken en dit heeft ingrijpende maatschappelijke effecten tot gevolg. De initiële werkingsduur van 6 maanden die u in uw voorstel noemt is dan ook veel te lang. We roepen u op de initiële duur van de wet in te korten naar drie maanden. Het is positief dat de Kamer zich vervolgens uitspreekt over verlenging van de wet, telkens voor een duur van drie maanden.

Hoogachtend,

Boris van der Ham

Voorzitter Humanistisch Verbond

Christa Compas

Directeur Humanistisch Verbond